

Parshat Ki Tisa Aharon and the Eigel

Simon Wolf

In this week's Parsha, Moshe poses the very difficult question to Aharon, "What did this people do to you that you have brought such great sin (חַטָּאָה גְדוֹלָה) upon them?"¹ Was Moshe accusing his brother of insurrection, was he chastising him or was he genuinely inquiring from Aharon as to what had actually taken place? In other words, how much responsibility does Aharon bear for the sin of the Golden Calf? Rashi interprets Moshe's query as a rhetorical question that speaks to the severity of the circumstance, "How much suffering must you have endured before you brought this sin upon them?!"² The Ibn Ezra sees it as a simple informational inquiry, "Moshe asked, why Aharon needed to make the calf?"³ Rabbi Avraham ben HaRambam claims that it was a more formal legal question, "What duress did you suffer that permitted you to do this?"⁴ Those that interpret the question in a more severe and accusatory fashion seem to be supported by words in Moshe's inquiry that term Aharon's actions as precipitating a "grave sin (חַטָּאָה גְדוֹלָה)."

On the other hand, the Ramban, similar to the Ibn Ezra, rejects Rashi's interpretation and sees

the strong language as rhetoric to emphasize and heighten Aharon's culpability.⁵ Though, his preferred understanding is that Moshe was leveling veiled criticism at Aharon by asking, "What ill will do you harbor against this people that you have nearly brought about their destruction?" Since Aharon was in a position of leadership, one who reproves and atones, he should have acted with more concern for the well-being of the people rather than similar to an enemy whose interest lies in their annihilation. What is interesting to note is that the commentator's view as to the severity of Aharon's culpability or the nature of Moshe's question is highly correlated with their position as to the gravity of the sin of the Golden Calf. While this makes intuitive sense, it by no means is a perforce logical conclusion.⁶

Rashi⁷ and Rabbi Avraham ben HaRambam⁸ are of the view that the sin of the Golden Calf was wholesale idol worship. Rashi somewhat mitigates the seriousness of the offense by narrowing the prime instigators to the riff-raff of Egyptian converts that Moshe had accepted to join Bnei Yisrael.⁹ Their more severe incrimination of the people's intent and transgression finds support in the recounting of these events found in Tehillim. "They made a calf at Chorev and bowed down to a molten image; they exchanged their glory for the image of a bull that feeds on grass; they forgot God who

¹ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן מַה-עָשִׂיתָ לָּךְ הָעָם הַזֶּה כִּי-הִבֵּאתָ עָלָיו חַטָּאָה גְדוֹלָה: (שמות לב, כא)

² מה עשה לך העם הזה - כמה יסורים סבלת שסורוך, עד שלא תביא עליהם חטא זה: (רש"י שמות לב, כא)

³ ויאמר הנה משה שאל, למה הוצרך אהרן לעשות העגל: (אבן עזרא פי' הארוך שמות לב, כא)

⁴ מה עשה לך - אמר אבי אבא ז"ל שטעמו "מה שעשו לך מן התגרה וכדומה עד שהותר לך מה שעשית להם". (ר' אברהם בן הרמב"ם שמות לב, כא)

⁵ מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה - כמה יסורים סבלת שסורוך עד שלא תביא עליהם חטא זה. לשון רש"י. ואינו נכון בעיני, כי החטא הזה מן החטאים שיהרג עליהם ולא יעבור. ואולי אמר לו כן להגדיל אשמתו. והנכון בעיני כי הוא כמו מה עשיתי מה עוני ומה חטאתי לפני אביך כי מבקש את נפשי (ש"א כ א). ויאמר, מה שנהא היתה לך עם העם הזה כי סבת להשמידם ולכלותם. ומפני שהיה אהרן להם לאיש מוכיח ולמכפר, והיה ראוי שיחוס וירחם עליהם, אמר לו כן. כלומר, נהגת עמהם כאויב החפץ ברעתם, לא פשעו ולא חטאו לך. והנה היה ראוי משה להאשים אותו תחלה על חטאתו אשר חטא הוא, ואחר כך אישים אותו על אשמת העם, ויאמר, איך חטאת החטאה הגדולה הזאת לאלקים, וגם הכשלת רבים והבאת עליהם חטאה גדולה, אבל משה בענותנותו נהג כבוד באחיו הגדול ולא הזכיר לו רק משולו העם. ויתכן שגם משה נכון לבו בטוח בצדקת אחיו שכוונתו לא היתה רעה, אבל על אשמת העם האשים אותו, כי היה ראוי להוכיחם והם נכשלו על ידו. והוא השיב שהטעותו בדבריהם: (רמב"ן שמות לב, כא)

⁶ לדוגמה עיין במלבי"ם דברים ט, כ-כא שנראה שהוא סובר שהעגל היה ע"ז אבל שאלת משה הייתה על המנהיגות של אהרן כלפי העם: ובאהרן, כבר בארתי: (תשא לב כ כא) שאהרן עשה את העגל מפני שירא שיהרגו אותו ואז לא היו מצויים לקדוש השם, ורק כאשר לקח משה את העגל וישרף באש ולא מיחו בו אז נאשם אהרן, שכמו שלא מיחו במשה כן לא היו מוחים בו, ואז אמר משה לאהרן מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה ר"ל מדוע לא מחית בהם, וז"ש פה שבאהרן התאנף ה' להשמידו וזה היה ע"י מה שאת חטאתכם אשר עשיתם את העגל לקחתי ואשרו אותם באש, וישראל לא מיחו בי וע"כ: יצא הקצף על אהרן שלא היה לו טענת אהרן, ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההוא כבר באר בספרא (צו סי' קסה) שבאהרן לא כתיב וישמע ה' אלי כמ"ש בישראל כי תפלתו על אהרן לא נשמע לגמרי כי מתו שני בניו והוא ג"כ נענש שלא נכנס לארץ שהיה עקרו בעבור חטא העגל כמו שיתבאר לקמן (י' פסוק וי'):

⁷ אשר ילכו לפנינו - אלהות הרבה איוו להם: אשר העלנו מארץ מצרים - והיה מורה לנו דרך, אשר נעלה בה, עתה צריכין אנו לאלהות, אשר ילכו לפנינו: (רש"י שמות לב, כא) אלה אלהיך - ולא נאמר אלה אלהינו, מכאן שערב רב שעלו מצרים, הם שנקהלו על אהרן, והם שעשאוהו, ואחר כך הטעו את ישראל אחריו: (רש"י שמות לב, ד) שחת עמך - שחת העם לא נאמר אלא עמך, ערב רב שקבלת מעמך וגו' ויראתם ולא נמלכת בי, ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה, הם שחתו והשחיתו: (רש"י שמות לב, ז)

שנקהלו על אהרן, והם שעשאוהו, ואחר כך הטעו את ישראל אחריו: (רש"י שמות לב, ד)

⁸ ויעשהו עגל מסכה וג' - מן הסתם כך בקשו ממנו ומסורת מאת אבא מרי ז"ל שזה מפני שהיו אדוקים בסברה של אצטגנונים שהיציאה (ממצרים) היתה ב(זמן) עלית (מזל) שור או יוצא בה מן הדמיונות בגזירות הכוכבים המסתעפות מן עבודה זרה. ומאמרם אלה אלהיך ישראל וג' - או מפני שהאמינו בהשפעת מעלת (מזל) שור ביציאתם שהוא (כלומר העגל) הסמל או הדוגמא לרוחניותו לפי מה שאמר אבא מרי ז"ל או מפני שחל בו בנין מלפניו יתעלה כמו שאמר ר' סעדיה ז"ל; ולו פירוש בביאורו שיש בו די והותר ליתן טעם לבקשתם אלהים במקום משה ובקשתם כך מן אהרן דוקא ושאר המעשה; ותמציתו של פירוש (ענין) זה לפי מטרנתו שהיו מתכוונים לשלימות בתורה ושיוון דעות בדת ומשה היה מדריכם בה ומורה להם את הדרך מאתו יתעלה וכאשר בושש לבוא היו סבורים שנסתלק ואין בהם כח בעצמם ולא שלימות התורה ולכן ראו ברוע דעתם לחזור לדרך עבודה זרה שהיו מכירים אותה וסרו ממנה כדי שלא ישארו נעזבים בהעדר מהם מצבם הראשון מבלי להשיג את מטרנתם השגה אליהם; זו היתה דעת (אותם האנשים) ביניהם (אשר היו) מבקשים אלהיך אחרים [אשר] ילכו לפנינו ומחשבתם זו הוציאה את הפירות אשר הוציאה; ואין זה רחוק ואינו יוצא מכלל מה שהזכיר ר' סעדיה ז"ל וכך היה אומר (גם) ר' אברהם החסיד ז"ל. (ר' אברהם בן הרמב"ם שמות לב, ד) \\\ וידבר ה' וג' - מאמרו שחת עמך ולא אמר "עמי" מפני שהיחס שלהם אליו יתעלה כדי שיהיו נקראים "עמי" וזה בסיבת עבודתם לו [יתעלה] בלתי זולתו כי כל אומה שעובדת ליראתה תתיחס אליה כמו שנאמר במואב עם כמוש וכאשר עבדו לזולתו הסיר מהם (ה') יתעלה את אותו השם כמו שנתבאר בלשון הושע לא עמי אתם' ומאמרו יתעלה לו (למשה) עמך כלומר 'האפסוסף וההמון אשר היית אתה מטפל בהם' רמז לפחיתות יחסם אליו יתעלה; (זו היא דעתי אני בזה) ומה שאמרו אחרים בזה נמצא במקומו (בפירושם הם): (ר' אברהם בן הרמב"ם שמות לב, ז)

⁹ ...לך רד כי שחת עמך, העם לא נאמר אלא עמך, א"ל הקדוש ברוך הוא למשה עמך עשו את העגל שאני אמרתי לך והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל (שמות ז), ואת היית גרם וקבלתם הערב רב ואמרת מוטב לקבל את השבים, ואני הייתי רואה מה עתידים לעשות והם שעשו את העגל שהיו עובדי ע"ז וגרמו לפניי לחטוא עמהם, ראה מה כתיב ויקח מידם ויצר אותם ויחרטו ויאמרו אלה אלהיך (שמות לב) אלהינו אין כתיב אלא אלה אלהיך ישראל שהגרים שבאו עמהם ממצרים הם עשו אותו... (תנחומא כי תשא כא) אלה אלהיך - ולא נאמר אלה אלהינו, מכאן שערב רב שעלו מצרים, הם שנקהלו על אהרן, והם שעשאוהו, ואחר כך הטעו את ישראל אחריו: (רש"י שמות לב, ד) שחת עמך - שחת העם לא נאמר אלא עמך, ערב רב שקבלת מעמך וגו' ויראתם ולא נמלכת בי, ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה, הם שחתו והשחיתו: (רש"י שמות לב, ז)

saved them, who performed great deeds in Egypt.”¹⁰ In addition, it is reinforced by the verses in Nechamiya that equate the worship of the Golden Calf with throwing away God’s Torah and the murder of prophets.¹¹ If that was the case, then Aharon must have been subject to extreme duress in order to justify his behavior to allow or facilitate Bnei Yisrael engaging in one of the cardinal sins and that is reflected in their interpretations of the nature of Moshe’s question that he poses to Aharon.

The Ibn Ezra rejects this approach based on the simple fact that the Torah demands one forfeit their life rather than engage in idol worship.¹² For that reason, it makes no sense to suggest that Aharon saw his nephew Chur being killed by the people and therefore he acquiesced to their demands in order to spare his life,¹³ people of stature far beneath that of Aharon gave up or were willing to give up their lives in order to sanctify the name of God. If that is not enough, then the fact that Aharon and his children are chosen to be those that minister before God, the Kohanim, in of itself, should be evidence that Aharon must not have engaged in Avoda Zara. He then quotes many other fanciful explanations

– such as, it was a different Aharon than Moshe’s brother, Aharon was tricked into forging the Eigel or Aharon did this as a ploy to identify the idol worshippers amongst them – all of which he soundly rejects. The Ibn Ezra believes that neither Aharon nor Bnei Yisrael had any intent for idol worship with their forging of the Eigel. They were simply looking for a replacement for Moshe, who had disappeared indefinitely without apprising them of when he would return, and they therefore concluded after such a long period of absence that he would not return. Bnei Yisrael ask for an Elohim (עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים) that should guide us;¹⁴ the same descriptor that is used with regards to Moshe (רָאָה נִתְּנִיךָ אֱלֹהִים לְפָרְעָה).¹⁵ This is bolstered by the fact that Aharon calls the people to a celebration for God (תָּג לִיקוּק מָחָר) tomorrow, utilizing the Tetragrammaton name of God, rather than the Elohim mentioned by the people.¹⁶ Unfortunately, there were some who conflated the Elohim with God (אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל) and ended up worshipping the Eigel instead of God. Commensurate with his understanding of the events, the question he suggests Moshe poses to Aharon is of a much more benign nature.

¹⁰ יְעֹשֶׂה עֲגֹל בְּחָרֵב וְיִשְׁתַּחֲוּוּ לַמִּסְכָּה; וַיִּמְרוּ אֶת־כְּבוֹדֵךְ בַּתְּבִיט שָׁוּר אֲכָל עֵשָׂב; וְשָׁכַחוּ אֶל מוֹשִׁיעֵם עֲשֵׂה גְדֹלוֹת בְּמִצְרַיִם; וְנִפְלְאוֹת בְּאֶרֶץ חָם נוֹרְאוֹת עַל יַיִם־סוּף; וַיֹּאמְרוּ לְהַשְׁמִיכֵם לֹלֵי מַשֶּׁה בְּחִירוֹ עֲמֵד בְּפֶרֶץ לִפְנֵי הַשֵּׁבִיב חֲמַתוֹ מִהַשְׁחִית: (תהלים קו, יט-כ)

¹¹ אֶף כִּי־עָשׂוּ לָהֶם עֲגֹל מִסְכָּה וַיֹּאמְרוּ זֶה אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר הֶעֱלֶךְ מִמִּצְרַיִם וַיַּעֲשֵׂוּ נֶאֱדָוֹת גְּדֹלוֹת... וַיִּמְרוּ וַיִּמְרְדוּ בְּךָ וַיִּשְׁלַכּוּ אֶת־תּוֹרַתְךָ אַחֲרָיִךְ גַּם וְאֶת־נִבְיֵי־יְיָ אֲשֶׁר־הֵעִידוּ בָּם לְהַשִּׁיב אֵלֶיךָ וַיַּעֲשׂוּ נֶאֱדָוֹת: (נחמיה ט, יח-כ)

¹² אמר אברהם המחבר. צריך אני להאריך על דבר העגל. יש מהקדמונים שאמרו, שנהרג חור, והנה אהרן פחד. ויש מי שאומר, כי פחד על ישראל, אם ירהגוהו, שהשם ימיתם כולם. ועל דרך הפשט, אם מעשה העגל ע"ג, למה פחד אהרן שיהרג, והלא מותו אחריו כמה חסידים מישראל, שאל הגיע מעלתם למעלת אהרן בחסידות לפרסת כף רגל אהרן על ייחוד השם. והנה חבירי דניאל הושלכו לכבש האש בעבור שלא ישתחוו לצלם (דניאל ג, כג). ואיך יעשה אהרן פסל, שהמעשה קשה מהשתחוויה. והלא אהרן קדוש השם היה ונביא על ישראל, ומצות רבות נתנו על ידו עם משה אחיו. והנה היה חור טוב ממנו. ואם הוא עשה ע"ג, חייב בנה משה להרגו קודם עובדי העגל. והנה משה התפלה בעדו, והעובדים הרגו. וכבר נולד פנחס. ועוד בפרשה שיתנו ששמו על בני ישראל הוא זרעו עד סוף כל הדורות. ואל תשים לבך אל דבר קח לך עגל בן בקר לחטאת (ויקרא ט, ב). כי אינו על דבר העגל. כי הנה כמוהו ביום הכפורים לכל כהן משוח מצוה לתת פן בן בקר לחטאת. ואל נולד לומר בעבור חטאת האב, כי כל הכהנים היו בני אהרן ובני איתמר, ובכר נולד פנחס. ועוד בפרשה שיתנו ששמו שער עזים אחד לחטאת (ויקרא ט, ג), והם לא עשו דמות שיער. גם פרה אדומה איננה לכפר על ע"ג, רק לטהר הטמאים. וכל אנשי המחקר מודים, כי השם לא יבחר שליח, שידע כי בסופו יעבוד ע"ג. ואין כל נביא שליח. והנה ראינו שאמר משה לפני מותו שיתן ואורו לך חסידך לאיש חסידך (דבר' ל, יד). והנה לא הזכיר דבר העגל, רק אל נמצא בו אלא מה שנמצא במשה, והמה דבר מי מריבה, כאשר אפרש במקומו. ויש אומרים, כי ישראל רמו אהרן, שעשו דפוס עגל, והשליך אהרן הזהב באש ולא הרגיש. וראייתם ואשליכתו באש ויצא העגל הזה (שמות לב, כד). וזה אינו נכון, כי אהרן, אין בחורו השם, אם היה טפס, שימוהו לפתאים. ועוד, למה בנה מזבח לפניו וצוה שיזבחו זבחים ועולות. ואחרים אמרו, אין זה אהרן שעשה העגל אחי משה. גם זה הבל, כי הקהל לא נקהל רק אל ההוה תחת משה. וכן כתוב: והנה אהרן וחור (שמות כד, יד). ואם היה אחר, למה לא הרגו אהרן או משה ברדתו גן ההר. גם התפלל בעדו, כי איננו נכון שיעשה חסיד ע"ג בעבור אחרים שלא ימותו. גם אומרים רבים, כי פ"ג חג לד' מחר, שהעובדים אלה נהרגים על ידי משה, כי אין משמע דברו, רק אחר שבנה המזבח לפני העגל, צוה להכריז במחנה שישחטו מחר במזבח שבנה, כמו אסרו חג בעבותים (תה' קיח, כד). וכן עשו וישכימו ממחרת ויעלו עולות (שמות לב, ו). ולמה שחשבת אלה אינם מועילות, כי הנוקב את השם על פי דבורו יירג. וכנה האומרים, נלכה ועבדה אלהים אחרים (דבר' יג, ז). והמפרש אנכי עשו בכורך (ברא' כז, יט) - אנכי מה שאנכי, אבל עשו הוא בכורך, אינו פשט ולא יצא מחכמת הדבור. ואם ישאל אדם בב"ד את חבירו, האתה הוא חבירי שהלית לך כך וכך, ואמר אני. לא יוכל לומר מחשבתו היתה שדני חבירו לא יותר. גם ככה דברי דניאל לנבוכדנצר: מרי חלמא לשנאך (דניאל ד, טו) דרך מוסר. ועתה אומר לך, ידעת הגאון רב סעדיה. אמר, כי אהרן עשה בערמה כאשר עשה יהוא, על כן בנה מזבח. והקשה על נפשו. אם כן למה התאנף השם בו. והנה השיב בעבור שלא הרגם מיד כאשר עשה משה בבואו. גם זה אינו נכון, כי הוא קרא את חל' מחר. וזה השם הוא שם

עצם לכבוד השם, ולא יתערב אחר עמו במלת אלהים, שהוא לעינינו רבים. ועוד, למה לא הזכיר זה בענותו למשה. כי הוא אומר ואשליכתו באש, ואין המענה דומה לשאלה. ועתה אחל לפרש דרך קצרה קצת הסוד. חלילה חלילה שעשה אהרן ע"ג. גם ישראל לא בקשו ע"ג, רק חשבו, שמת משה שהסיעם מים סוף, כאשר פירשתי. כי ראו שהמן אינו יורד בהר סיני, ומשה התעכב שם ארבעים יום. ואין כח באדם לחיות זה הזמן בלא מאכל, כי הוא לא אמר להם מתי ירד. גם הוא לא ידע, כי השם אמר לו, עלה אלי ההרה, ושב שם עד שאתן לך לחות הברית. ומלת אלהים כבוד חונה בצורת גויה. וככה אמרו: אשר ילכו לפנינו (שמות לב, א). ואם תשים לבך אל המסע הראשון אז תבין זה. והנה לכבוד השם נעשה, על כן בנה אהרן מזבח לפניו, והכריז שיזבחו מחר לכבוד השם. וכן עשו כאשר צוה. וזו תשובת אהרן, כי נקהלו עלי, וכמו שהודעתך כי כל קהלה ואחריה על היא גנאי, ואם אחריה אל היא לשבח, כמו ויקהלו אל המלך שלמה (מ"א ח, ב). וזהו אתה ידעת את העם כי ברע הוא (שמות לב, כב), כי אני לא עשיתי רע להם, כי לא בקשו רק אשר ילך לפנינו, ולכבוד השם עשיתיו. רק בעבור שישאל היו מעורבים עם ערב רב, וזהו כי ברע הוא ולא אמר רע הוא. וחשבו מעטים מישראל שהיתה ע"ג, והביאו זבחים והשתחוו לו ואמרו אלה אלהיך ישראל. ואל תתמה בעבור שהכתוב אומר כי שחת עמר סוף מהר (שמות לב, ז-ח), כי לא כתוב כל עמר. הלא תראה, כי לא מעל בחרם רק עכן לבדו, והנה כתוב: חטא ישראל וגם עברו וגו' וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם (יהושע ז, יא). והנה כל עובדי העגל לשם ע"ג, שאמרו אלה אלהיך ישראל, או היתה כן במחשבתם, לא היו רק שאלת ארופים. והנה הם חצי עשירית עשירית המחנה. והכלל, כי לא נעשה כהוגן ע"ד שנחשב לפתאים שהיה ע"ג. ואל תתמה בעבור שהתאנף השם באהרן, כי זה בעבור שהיה הוא הסבה. כי הנה נענש עם משה אחיו על דבר מי מריבה ולא חטאו בזדון. וכתוב עליהם לא האמנתם בי (במדל' כ, יב). מריתם (שם כז, יד), מעלתם (דבר' לב, נא). וחכמי המזלות אמרו, כי המחברת הגדולה לשנים העליונים היתה במזל שור. וזה כזב, כי לא היתה רק במזל דלי. ועל דרך חכמת המזלות הוא מזל ישראל. ורבים נסו זה הסוד דור אחר דור. גם אני ראיתי ככה, והנה שמוהו בחצי השמים: (אבן עזרא פ"ה הארוך שמות לב, א) וגם דברים דומים בפירושו הקצר

¹³ רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא פתר קריא באהרן בשעה שעשו ישראל אותו מעשה בתחלה הלכו אצל חור אמרו לו (שמות לב) קום עשה לנו אלהים כיון שלא שמע לך עמדו עליו והרגוהו הה"ד (ימימה ב) גם בכנפיך נמצאו דם וגו' וזהו דמו של חור (שם) לא במחירת מצאתים כי על כל אלה על אשר עשו אלה אלקיך ישראל ואח"כ הלכו אצל אהרן אמרו לו קום עשה לנו אלהים כיון ששמע אהרן כן מיד נתיירא הה"ד (שמות לב) וירא אהרן ויבן מזבח לפניו נתיירא מהזבח לפניו אמר אהרן מה אעשה הרי הרגו את חור שהיה נביא עשוי אם הורגים אותי שאני כהן מתקיים עליהם המקרא שכתוב (איכה ב) אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא ומיד הם גולין... (ויקרא רבה י, א)

¹⁴ וַיִּרְא הָעָם כִּי־בָשַׁשׁ מַשֶּׁה לַרְדֵּת מִן־הַהָר וַיִּקְהַל הָעָם עֲלֵ־אֶהָרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּמוּ עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי־הָיָה מִשֶּׁה הָאֵשׁ אֲשֶׁר הֶעֱלֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִדְעֵנוּ מִה־יְהִי לָנוּ: (שמות לב, א)

¹⁵ וַיֹּאמְרוּ יִקְוּק אֱלֹהֵי מִשֶּׁה רָאָה נִתְּנִיךָ אֱלֹהִים לְפָרְעָה וְאֶהָרֹן אַחֲיִי יְהִיֶּה נְבִיאְךָ: (שמות ז, א)

¹⁶ וַיִּרְא אֶהָרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לִפְנֵי וַיִּקְרָא אֶהָרֹן וַיֹּאמֶר תָּג לִיקוּק מָחָר: (שמות לב, ה)

Without quoting the Ibn Ezra, the Ramban takes a very similar approach to the events surrounding the Eigel.¹⁷ He offers additional evidence to this view from the fact that the people do not object to Moshe's destroying of the Eigel upon his return and immediately gravitate back towards him and his leadership. In addition, from Aharon's response to Moshe's query, where he explains that he aided the people in their request. How could Aharon beseech Moshe not to be angry if he was a direct accessory to and facilitator of the people's sin of idol worship?¹⁸ Where the Ramban differs from the Ibn Ezra (and quotes him) is in the explanation for why the Eigel was the appropriate image to replace Moshe.¹⁹ Once again, given this understanding of the events, the Ramban views Moshe's question of Aharon as being much more innocuous in nature, more forceful than the Ibn Ezra's suggestion, but certainly not to the degree of Rashi's interpretation.

Another possible explanation of the events is that their intentions diverged from the outset.

¹⁷ אשר ילכו לפנינו - אלוהות הרבה אוו להם. כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים, והיה מורה לנו הדרך נעלה בה, לא ידענו מה היה לו, עתה צריכין לאלוהות הרבה אשר ילכו לפנינו. לשון רש"י. ואין לשוננו כמון. אבל הכתוב הזה הוא מפתח לדעת נכון ענין העגל ומחשבת עושי, כי בידוע שלא היו ישראל סבורים שמשנה הוא האלהים, ושהוא בכחו עשה להם האותות והמופתים, ומה טעם שיאמרו כיון שהלך משה ממנו נעשה אלהים. ועוד, כי בפירוש אמרו אלהים אשר ילכו לפנינו, לא שיהיו נותנין להם חיים בעולם הזה או בעולם הבא. אבל היו מבקשין משה אחר, אמרו, משה שהורה לנו הדרך ממצרים ועד הנה, שהיו המטעים ע"פ ה' ביד משה (במדבר ט כג), הנה אבד ממנו. נעשה לנו משה אחר שיוורה הדרך לפנינו ע"פ ה' בידו. וזה טעם הזכירם משה האיש אשר העלנו, לא האל אשר העלנו, כי יבטרו לאיש אלהים. וכן תוכל להבין זה מתשובת אהרן אל משה רבינו מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה (להלן פסוק כא), והיתה תשובתו ויאמרו לי קום עשה לנו אלהים וגו', ואמר להם למי זהב התפרקו ויתנו לי ואשליכהו באש (להלן פסוקים כג כד). והנה אהרן מתנצל למשה ואמר לו אל יחר אף אדוני (להלן פסוק כב), והוא כמוסיף על חטאתו פשע, שאומר כי הם בקשו ממנו עבודה זרה ועשאה להם בידו, ולמה לא יחר אפך, ומה חטאה גדולה מזו: אבל הענין כמו שאמרתי, שלא בקשו העגל להיות להם אלהים וילכו אחריך כבראשונה, וכן היה הדבר, כי כיון שראו העם את משה משה מורה דרכם. וזהו התנצלותו של אהרן, טען כי לא אמרו לי רק שאעשה להם אלהים אשר ילכו לפנינו במקומך אדני, שלא ידעו מה היה לך, ואם תשוב אם לא, ולכן הם היו צריכין למי שיוורה להם דרכם כל זמן שלא תהיה אתה עמהם, ואם אולי תשוב ועזבוהו וילכו אחריך כבראשונה, וכן היה הדבר, כי כיון שראו העם את משה מיד הניחו את העגל ובעטו בו שהניחו לו לשרפו ולזרות עפרו על פני המים, ולא היה מהם חולק עליו כלל. וכן תראה שלא הוכיחם, ולא אמר להם כלום, אבל בבואו במחנה ירא את העגל ומחולות מיד ברחו ממנו, והוא לקח העגל וישרפו אותו וישק אותו ולא מאנו כלל. ואלו היה להם לחיבה, אין דרך שיניחו אדם מלכו ואלוהו לשרפת אש, הן ישרוף את תועבתם לעיניהם ולא יסקלוהו: והנה אהרן הוא אשר הוציא הצורה הזאת, כי הם לא אמרו לו מה יעשה שור או כשב או עז זולתם, וזהו מאמר החכמים שאמרו (סנהדרין טו). מלמד שאנו לאלוהות הרבה, כי הם לא ידעו במה יבחרו ואיזה הטוב להם. והכוונה לאהרן היתה, מפני שישאר היו במדבר חורב שממה, והחרבו ושמתו עולם ויבואו מן הצפון, כדכתיב (ירמיה א יד) מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ, שאין הכוונה במלך בבל בלבד, כאשר יראה בנגלה מן הכתוב, אבל כי מן השמאל תבא מדת הדין לעולם להשיב על כל יושבי הארץ כרתם. והנה בעשה המרכבה אמר פני שור מהשמאל לארבעתם (יחז"ל א), ולכן חשב אהרן כי המחריב יורה דרך חסותם החרבו, שם כמו חסותם, ובהיותם עובדים שם לאל יערה רוח ממרום, כאשר נאצל על משה. וזהו שאמר חג לה' מחר, שיהיו העבודות והזבחים לשם המיוחד להפיק רצון ממנו אל בעל הצורה, כי בהיותם לפניו יכונן אל ענינה: ורבותינו למדו אותנו הענין הזה, והם שללו סודו, אמרו (שמו"ר ג ב, מג ב, ח) ראה ראיתי את עני עמי, אמר לו הקדוש ברוך אתו למשה, משה אתה רואה ראיה אחת ואני רואה שתי ראיות, אתה רואה אותן באין לסיני ומקבלין תורתך, ואני רואה היאך מתבוננן בי שאני יוצא בקרונין שלי שאותן להם את התורה, שנאמר (תהלים סח יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן, ושומטין אחד מטראמולין שלי, שכתוב (יחזקאל א י) ופני שור מהשמאל, ומכעיסין אותי בו. טטראמולין, ארבע פרדות, טטרא בלשון יון ארבע, כמו שאמרו (מזיר ח ב) טטראגון ארבע. מולין פרדות, כמו מולאות של בית רבי (שבת נב א). משל לארבע חיות הנושאות המרכבה. ובויקרא רבה (י ג) שאמר אהרן מתוך שאני בונה אני בונה אותו

www.swdaf.com

Aharon had planned for the people to worship God and replace Moshe, until he returned, with the Eigel, while Bnei Yisrael were looking for a physical manifestation of God and the Eigel as that medium.²⁰ That is why they say "these are your gods that took you out of Egypt," with everything in the plural, because they saw the Eigel as a partner with or manifestation of God, not a complete replacement.²¹

When one looks at Moshe's retelling of the incident of the Eigel in Sefer Devarim, one is left with a palatable feeling that much more serious allegations were being leveled against Aharon and his participation in the Eigel.²² "And, God was angry enough with Aharon to have destroyed him; so I also interceded with prayers on behalf of Aharon at that time." Rashi, consistent with his opinion in Shmot, sees this as an incrimination of Aharon for his abetting the people in worshipping the Eigel.²³ Quoting Chazal, he suggests that the charges against Aharon would have resulted in the loss of all of his children and Moshe's intercession manages to limit it to only half of his sons.²⁴ While Chazal quote verses to bolster their position, it is still

לשמו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר (פסוק ה) ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר, חג לעגל מחר אין כתוב כאן, אלא לה': ור"א אמר כי במקום הזה אלהים כבוד חונה בצורת גויה. ואם תשים לבך אל המסע הראשון תבין זה. ואינו נכון בעיני, שלא נעשה העגל במלאכת חכמת המזלות להיות בצורתו חונה כבוד, אין הדבר רק שעשו הצורה לכונן בעבודתה אל ענינה. וכבר פירשתי (לעיל יג כא, יד יט) סוד המסע הראשון, וחלילה שרצה אהרן להדמות אליו, רק ממנו יקח שיהיה מסעם מצד המדה ההיא. והמשכיל יבין: (רמב"ן שמות לב,א)

¹⁸ ויאמר אהרן אל: יחר אף אדני אתה ידעת את-העם כי ברע הוא: ויאמרו לו עשה-לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי-זהו משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה-היה לו: ויאמר להם למי זהב התפרקו ויתנו לי: ואשליכהו באש ויאא העגל הזה: (שמות לב, כב-כד)

¹⁹ האבן עזרא מצינו שזה קשור למסע הראשון שבו ב"י הודרכו ע"י מלאך, ענן ואש עד הים סוף ונעלמו אחרי כן כאשר משה החליף אותם להיות המנהיג, המדריך ומורה דרך שלהם. ובקשו לחזור למצב לפני משה אחרי שנעלם משה. והסבה שציירו שור (עגל) מבוסס על המזלות. אבל הרמב"ן מסביר שהשור (עגל) נובע מפני הארבע חיות שבמרכבה אצל יחזקאל ויש הרבה יותר להוסיף בזה אבל אכמ"ל.

²⁰ ...ויאמרו והחרטומים עם הערב רב אמרו אל ישראל אלה אלהיך ישראל, ר"ל בצורה זאת שוקן אלקי ישראל, אשר העלך, ובכ"ז לא אמרו שהעגל הוא האלוה רק שהוא הטלסם והדמות שהאלקות שוקן בו, כמו ששקן אח"כ בין הכרובים, ויתכן ג"כ שהחרטום הוא כוון בעצם לצורת שור שהיו עובדים במצרים, אבל לישראל אמרו, שקל מוציאם ממצרים שוקן בצורה זאת והוא ינהיג אותם תחת משה בכבוד שוקן בגויה: (מלבי"ם שמות לב,ד)

²¹ צריך ליישב כל הפירושים עם הפסוק בנחמה ט, יח שמצטט את מאמרם של עובדי העגל בלשון יחיד: אף כי-עששו להם עגל מסכה ויאמרו: זה אלהיך אשר העגל ממצרים יעששו ויאמר גדלות:

²² ויהי מקץ ארבעים יום וארבעים לילה נתן יקוק אלי את-שני לוחות האבנים לוחות הברית: ויאמר יקוק אלי קום רד מהר מזה כי שחת עמך אשר הוצאת ממצרים סרו מהר מן-הדרך אשר צויתם עשו להם מסכה: ויאמר יקוק אלי לאמר ראיתי את-העם הזה והנה עם קשה-ערץ הוא: הרף ממני ואשמידם ואמחה את-שמן מתחת השמים ואעשה אותך לגוי-עצום ורב ממני: ואפן וארד מן-ההר וקהר ברע באש וישחית לוחות הברית על שתי ידי: וארא והנה חטאתם לי יקוק אלקים עשיתם לכם עגל מסכה וקרתם מהר מן-הדרך אשר צוה יקוק אתכם: ואתפס בשני הלוחות ואשילם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם: ואתנפל לפני יקוק כראשנה ארבעים יום וארבעים לילה להם לא אכלתי ומים לא שתיתי על כל-חטאתכם אשר חטאתם לעשות ברע בעיני יקוק להכעיסו: כי יגרתי מפני האף והחמה אשר קצף יקוק עליכם להשמיד אתכם וישמע יקוק אלי גם בפעם ההוא: וזאת הנה התאבד יקוק מאד להשמידו ואתנפל גם-בעד אהרן בעת ההוא: ואת-חטאתכם אשר-עשיתם את-העגל לקחתו ואשרף אתו באש ואצלת אותו טחון ויטב עד אשר-ידק לעפר ואשליך את-עפרו אל-הבטל הידד מן-ההר: (דברים יא-יא)

²³ ובאהרן התאבד - לפי ששמע לכם: להשמידו - זה כליו בניו. וכן הוא אומר (עמוס ב, ט) ואשמיד פרוי ממעל: ואתפלל גם בעד אהרן - והועילה תפילתי לכפר מחצה, ומתו שנים וארבעת השנים: (רש"י דברים טו, ט)

²⁴ ...ד"א שנה תעורר מדינים שנה שנתן אהרן בין ישראל לבין אביהם שבשמים היא עוררה עליהם דיני דין, א"ר אסי מלמד שהיה אהרן נוטל קרבנם ופוחסו לפניו ויעשו ואתו דעו שאין בו ממש הוא שמשאמר לאהרן (שמות לב) מה עשה לך העם

unclear as to where they came up with this idea that Aharon's sons die as a result of the Eigel.²⁵ For those that suggest that Aharon and the people's intent was not for Avoda Zara, they believe that the anger against Aharon stems from serious failures in his leadership.²⁶ Given his position, he should have been able to stem the tide and direct the people's complaints and needs to a more constructive place. The possibility of his ability to do such is evidenced by the fact that nobody objects to Moshe's destroying the Eigel upon his return.²⁷

It is interesting to note here that Aharon is held accountable for his failures in leadership despite the fact that the action required from him went against his inherent nature. The Mishna in Avot states that Aharon was the quintessential people pleaser and that is what made him so effective at bringing people closer to God.²⁸ It is exactly for that reason that he is chosen to be the Kohen that ministers before God because he is a leader that bridges divisions, brings about peace and is loved by everyone. The challenge of the Eigel played right into his weakness; for him to stand up against the desires of the people was antithetical to his persona. Yet, he was still expected to rise to the occasion and not to fail the people in this pivotal moment. Given that Aharon's intentions were pure, perverted by others, or he acted under duress, why is he held to such a high standard and found culpable in this instance? In addition, with his character, it seems that it was a test that was doomed to failure.

In order to understand the issue more fully, it pays to compare the incident of the Eigel with the covenantal ceremony at the foot of Har Sinai that is described at the end of Parshat Mishpatim (see attached comparison table). There, Moshe presents God's covenantal offer to the people and the people respond affirmatively. Moshe

commits to writing all the contents of what God has conveyed to him and he then builds an altar at the base of the mountain with twelve monuments corresponding to the twelve tribes. He then instructs the youngsters to offer burnt-offerings as well as peace-offerings. The covenant is sealed with the sprinkling of the blood from the altar on Bnei Yisrael and with the reading of the Book of the Covenant. After the conclusion of the covenant, they get a glimpse of God and eat and drink. Aharon's building of an altar in front of the Eigel sets up in the people's mind a nearly identical scenario to that which transpired earlier at the foot of Mount Sinai where they are still encamped.²⁹ One can corroborate that this is the case by seeing the people's response to Aharon's initiative. They awaken the next morning and offer the same sacrifices -- burnt-offerings and peace-offerings -- that were brought at the ceremony at Har Sinai. And just as they had done at Har Sinai, they also eat and drink. Aharon is held accountable not only because of the failure of his good intentions or his inability to lead, rather than be led by, the people,³⁰ but rather primarily because he misled Bnei Yisrael. However unintentionally, his actions caused a conflation between God and the Eigel and that likely precipitated or reinforced Bnei Yisrael's improper behavior in the incident of the Eigel.³¹ As the Netziv notes when it comes to desecrating the name of God (חלול הי) there is no distinction in intent (אחד שוגג אחד מזיד), one is always culpable.³²

This understanding seems to be subtly corroborated by the sin-offering prescribed for the Kohen Gadol's iniquities in Vayikra. "If the anointed priest sins so as to bring guilt on the people (אִם הִכְהִין הַמְּשִׁיחַ יַחְטֵא לְאַשְׁמַת הָעָם), then he shall offer for his sin, which he is guilty of, a young bull (פֶּרֶן בֶּן־בְּקָר) without blemish to God for a sin offering."³³ Chazal interpret the sinful circumstances described in the verse to be a

הזה אמר לו מוטב היה להן שיזנו שוגגין ואל יזנו מזידים הוא שהקב"ה אמר למשה (שמות לב) מי אשר חטא לי אמתו מספרי הה"ד (דברים ט) ובארהן התאנף ה' מאד להשמידו וגו', ר' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי אין לשון השמדה הכתוב כאן אלא לשון כילוי בניים ובנות כמה דתימא (עמוס ב) ואשמדי פרוי ממעל ושרשי מתחת, ועל כל פשעים תכסה אהבה תפלה שנתפלל משה עליו (ויקרא רבה ז, א)

²⁵ ומתו שנים ונשארו שנים. וזהו גרם, וגם גרמה להם שנסתכלו והציצו במתן תורה ויאכלו וישתו, כדמשמע בפר' משפטים (שמות כד, יא) ובפרשת שמיני (ויקרא יב, ע"ש) (שפתי חכמים דברים ט, כ וגם עיין במרחי ובגור אריה שם)

²⁶ עיין הערה 5 \\\ בשמות לא נזכר במיוחד שה' קצף על אהרן. הוא נכלל שם בכלל כל העם. שהרי ה' אמר למשה רבינו שרק הוא לבדו יישאר מכל העם (ואעשה אותך לגוי גדול). אף על פי שכוונתו של אהרן היתה לטובה, כמו שנראה מתוך הסיפור בספר שמות, קצף ה' עליו, ואפילו עוד יותר מעל האחרים (התאנף מאד), כיון שהוא בתור מנהיג היה אחראי בעד כל העם, שהגיע לכלל חטא בגלל ותרנותו. (רד"ץ הופמן דברים ט, כ)

²⁷ עיין הערה 6

²⁸ הלל ושמאי קבלו מהם הלל אומר הוי מתלמידי של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרן לתורה: (אבות א, יב)

²⁹ והמדרש ממלא פרטים אצל העגל שהופיעו בתחתית הר סיני: אלה אלהיך וגו' – תניא, ר' שמעון בן יוחאי אומר, י"ג עגלים עשו ישראל ואחד דמוסיא לכולן דכתיב

אלה אלהיך ישראל אשר העלוך הרי י"ב שבטים, וכתיב (נחמיה ט) זה אלהיך אשר העלוך, הרי דמוסיא אחד לכולן. (ירושלמי סנהדרין י, ב)

³⁰ ויאמר שמואל הלוא אס-קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה וימשחך יקוק למלך עלי ישראל... ויאמר שאול אל-שמואל חטאתי כי-עברתי את-ידי יקוק ואת-דברך כי יראתי את-העם ואשמע בקולם: (שמואל א, יז-כד)

³¹ עיין חגיגה טו. שמיטתו נענש ונאשם על יציאת אחר לתרבות רעה למרות שהוא רק בשוגג גרם לו את האויב הבנה וטעות הזאת: אחר קיצץ בניטעות, עליו הכתוב אומר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. מאי היא? חזא מיטטרון דאתיבא ליה רשותא למיתב למיכתב זכוותא דישאל, אמר: גמירא דלמעלה לא הוי לא ישיבה ולא תחרות ולא עורף ולא עיפוי, שמא חס ושלום שתי רשויות הן. אפקוהו למיטטרון ומחיוהו שיתין פולסי דנורא. אמרו ליה: מאי טעמא כי חזיתיה לא קמת מקמייה?

³² הבאת עליו חטאה גדולה – אע"ג שידע היטב שאהרן לא כיוון לעבודה זרה ח"ו כי אם לעשות 'אלהי זהב' באופן שלא נודע להם עדיין האיסור בזה, אבל סוף סוף נתחלל בזה שם שמים ואחד שוגג ואחד מזיד בחילול ה', והיינו "חטאה גדולה" – שוגג שהוא גדול העונש. ושאל את אהרן מה הכרחו לכך לעשות להם אלהי זהב, אע"ג שהיה סבור שמוותר. (נצ"ב ב שמות לב, כא)

³³ אִם הִכְהִין הַמְּשִׁיחַ יַחְטֵא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֶשֶׁר חָטָא פֶּרֶן בֶּן־בְּקָר תָּמִים לִיקוֹק לְחַטָּאת (ויקרא ג, ד)

situation in which the Kohen Gadol mistakenly renders a faulty decision for himself and then acts upon it.³⁴ The sin-offering is solely the result of his personal violations, but due to his stature his sin-offering differs from that brought by a commoner.³⁵ On the other hand, the simpler reading of the Pasuk would have one believe that this sin-offering is for a case where the Kohen Gadol misled the people and caused them to sin (אִם הִכְהִן הַמְּשִׁיחַ יִחַטֵּא לְאַשְׁמַת הָעָם).³⁶ The priests are charged with being the teachers and purveyors of the word of God, instructors of the Torah, and the High Priest is the most public and influential representative of God and guide in this realm. For that reason, the Kohen Gadol has added culpability for misleading the people or for not sufficiently admonishing them in their misguided ways.³⁷ Similar to any spiritual leader, his iniquities and mistakes have much farther reaching and deeper reverberating repercussions on the people and their relationship with God.³⁸ It would seem that the requirement of the anointed priest (הַכְהִן הַמְּשִׁיחַ), the Kohen Gadol, to bring a young bull (פָּר כֶּבֶד) for a failure in his leadership is a veiled reference to the Eigel (a younger bull) a circumstance where similarly the High Priest also failed the people. The Ramban points out that the description of the Kohen Gadol's sin-offering does not conclude with the refrain found by the other sin-offerings "and he shall gain atonement and be forgiven (לוֹ וּנְסַלַח לוֹ)." He speculates that maybe because of his great stature, the Kohen Gadol cannot attain atonement without first beseeching God for forgiveness.³⁹ This is because he is similar to angel of God (כִּי מַלְאֲךְ הוּא עֲבֹדָתוֹ) and he must be above reproach and therefore he needs to

seek absolution not only for his sin, but for the broader implications of his misdeed. Once again, this would parallel Moshe's indication that it was necessary for him to intercede on Aharon's behalf with prayer in order to spare him from annihilation due to the sin of the Eigel.⁴¹

There is another parallel to the story of the Eigel that strengthens this understanding of Aharon's failure. Yeravam, with the blessing of the Navi, breaks away from the Kingdom of Yehuda to form the northern Kingdom of Yisrael. After establishing his capital city in Shchem, he realizes that there is one existential threat that remains to his monarchy – the fact that the religious capital and center of worship of Bnei Yisrael, the Temple in Yerushalayim, was situated where the southern Kingdom of Yehuda's seat of government was found. He conjectures that if the people of the north witness the shared religious and political capital of Yerushalayim then they will eventually come to the conclusion that the "real" king is the king of Yehuda, the descendant of the Davidic line, who established Yerushalayim to be the joint religious and political capital.⁴² He takes counsel with his advisors and they suggest in order to stave off this threat to his monarchy, he should establish two religious centers situated at the northern and southern ends of his kingdom with the center-piece of their worship being golden calves.⁴³ He then tells the people they no longer have to ascend to Yerushalayim because these golden calves "are your gods that took you out of Egypt," the exact same phrase utilized by the people worshipping the Golden Calf in the desert.⁴⁴ In addition, he establishes a new network of priests and holidays in order to

³⁴ הורה כהן משיח לעצמו שוגג ועשה שוגג - מביא פר; שוגג ועשה מזיד, מזיד ועשה שוגג - פטור, שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת ב"ד לצבור. (הוריות ו: משנה ב,א) ³⁵ ת"ל: לאשמת העם, הרי הוא משיח לצבור, מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה, אף משיח אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. אימא: מה צבור הורה ועשו אחריו בהוראתו חייבין, אף משיח כשהורה ועשו אחריו בהוראתו יחייבין ת"ל: והקריב על חטאתו אשר חטא, על מה שחטא הוא מביא, ואין מביא על מה שחטאו אחרים. (הוריות ז.) ³⁶ לאשמת העם - חכמים דרשו הרי משיח כציבור בהוריות. אך לפי הפשט משמע לפי שבהננים נאמר יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, וכל שכן כהן גדול שהוא מומחה לרבים, אם הכהן המשיח יחטא בהוראתו גם להחטיא את העם עמו, והקריב על חטאתו וגו' (רשב"ם ויקרא ד, ג) ׀ אם הכהן המשיח לפי שהוא כהן גדול יביא פר שהוא גדול מכל הקרבים על המזבח. יחטא לאשמת העם להאשים את העם שהורה והתיר להם דבר האסור ומצינו שמוטל עליהם להורות כדכתיב יורו משפטיך ליעקב וגו'. על חטאתו בשביל חטאתו ודוגמא לכפר עליו, כי עליו הורגנו כל היום. (חזקוני ויקרא ד, ג.) ³⁷ לאשמת העם שהורה שלא כהוגן, ואשם העם, וכולם שוגגים, או פירוש לאשמת העם באשמת כל בני אדם. וזכור כן בעבור שהכהן הוא נושא התורה, והוא עצמו נשמר וקדוש לשם. על חטאתו בעבור חטאתו, וכאשר הוא גדול יקריב הפר שהוא הגדול מכל הקרבים על גבי המזבח: (אבן עזרא ויקרא ד, ג.) ³⁸ הכהן המשיח יחטא לאשמת העם - דע כי המושכל כי בעבירה ידוע צריך להכיר החוטא שהוא חטא ולהתחרט ולפרסם חטאו ואינו מן הנימוס שהוא יכפר על עצמו, ולכן לא כתב בכהן משיח וכפר עליו או וכפר בעדו, שלא יאות שהחוטא יכפר על עצמו רק למעלת הכהן המשיח וקדושתו ואם יתפרסם חטאו ייהי סיבה לאשמת העם שיאשמו במזיד ויבואו מקל לחמור, לכן צותה התורה להסתיר חטאו ולבלי לפרסם ולא כתב ואשם או הודע וצותה תורה שמצותו שהכהן המשיח בעצמו יביא הדם להיכל ייתן מתן שבע ועל קרנות מזבח הזהב כדי שלא יתפרסם חטאו והעם לא יאשמו ודו"ק. אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם - פירוש שגגת כהן עולה דדון

אצל העם ושם שמים מתחלל זה יאמר שעשה בדרך ובאופן יותר גרוע כדרך ההמון להגדיל החסרון בקדושה ה', לכן כתב גבי' ונתן כו' על קרנות מזבח קטורת הסמים שבה נללה הכפרה על לשון הרע שנאמר על שגגתו ועל זה מכפר קטורת יבוא דבר שבחשאי ויכפר כו' ודו"ק. (משך חכמה ויקרא ד, ג.) ³⁹ ולא הזכיר בחטאת כהן המשיח "וכפר עליו ונסלח לו" כאשר הזכיר בשאר החוטאים בקהל ובנשיא ובהדיוט, אולי לרוב מעלתו לא יתכפר ונסלח לו לגמרי עד שיתפלל ויתחנן אלא קיו כי מלאך ה' צבקות הוא, וצריך להיותו נקי וטהר ידים... (רמב"ן ויקרא ד, ג.) ⁴⁰ גי' שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו גי' מלאך יקוק צבקות הוא: (מלאכי ב, ז.) ⁴¹ ובאברהם התאגף יקוק מאד להשמידו ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההוא: (דברים ט, כ) ⁴² ויבן ירבעם את ישבם בהר אפרים וישב בה ויצא משם ויבן את פנואל: ויאמר ירבעם בלבבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד: אם יעלהו העם הזה לעשות זבחים בבית יקוק בירושלם ושוב לב העם הזה אל אדניהם אל ירבעם מלך יהודה והרגני וישבו אל ירבעם מלך יהודה: (מלכים א יב, כה-כז) ⁴³ ויועץ המלך - שאל עצה היאך יעשה והסכימה עצתו עם היועצי אותו שיעשה שני עגלי ולמה עגלי פתה אותם בדברים אמר להם הלא ידעתם כי המלכות נחלקה ברצון הקל כמו שאמר לי אחיה השלוני הנביא אם כן האל לא רצה במלכות בית דוד ולא רצה ג"כ בירושלם שהוא מלכות בית דוד אם כן נעשה מקום אחר שתבואו ותזבחו שם ולמה על אמר להם הלא האל אלה ישראל עגל להשרות השכינה בו במקום משה שלא היה להם גם אתם עתה שאין לכם מקום השכינה שהוא ירושלם נעשה עגל במקומו להשרות שכינה בו לפיכך אמר אלהיך ישראל העלוך מארץ מצרים כמו שאמר בעגל המדבר כי לא היתה כוונתו לע"ג ולמה עשה שנים כדי שלא להטריח ישראל שבעו כלם למקום אחד: (רד"ק מלכים א יב, כח) ⁴⁴ וייעץ המלך ויעש שני עגלי זבחה ויאמר אלכם רב לכם מעלות ירושלם הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים: וישם את האתד בבית אל ואת האתד נתן בדן: ויהי הדבר הזה לחטאת וילכו העם לפני האתד עד דן: ויעש את בית במות ויעש

completely supplant and sever the Torah prescribed worship being performed in the Southern Kingdom. Yeravam successfully convinces the people to buy into this sham by pointing to Aharon's sponsorship of the Eigel as a means to bring about the manifestation of the presence of God in the absence of Moshe; in the same way these golden calves will replace the worship and presence of God in Yerushalayim

The Navi tells Yeravam that since he has forsaken the way of God, his monarchy will be terminated and both of his sons will die prematurely. Noteworthy is the fact that the names of his two sons who pass away are Nadav (נָדָב) and Aviya (אֲבִיָּה) reminiscent of Aharon's children who also perish, Nadav (נָדָב) and Avihu (אֲבִיהוּא). This very well could be the source for Chazal's assertion that Nadav and Avihu perished because of Aharon's participation in the Eigel.

In the Mishna in Avot, it states that anyone who causes the public at large to sin will not be

afforded the capacity to repent.⁴⁵ It then charges Yeravam with being the paradigmatic example of someone who not only sinned, but caused others to sin, and therefore, the sins of the people are attributed to Yeravam alone (ירבעם חטא והחטיא את הרבים חטא הרבים תלוי בו).

The fact that Aharon and Yeravam are even being discussed together in the same breath is incredible. They are polar opposites. Yet, being in a position of leadership comes with a tremendous burden of responsibility.⁴⁶ If people are misguided by your actions or words, you are held accountable and culpable. It speaks to the gravity of Chilul Hashem, and, on the positive side, the value of Kiddush Hashem where even unintentional actions are weighed with precision ('ואחד שוגג ואחד מזיד בחילול ה'). Each person needs to be so careful in their conduct and speech and ensure that the path they are leading and the legacy that they are leaving behind leaves good results and inspiration in its wake.

Shabbat Shalom

שמות פרק לב	שמות פרק כד
(א) וַיֵּרָא הָעָם כִּי-בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לָרַדֵּת מִן-הַהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל-אֹהֶרֶן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּמוּ עִשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי-יָצָא מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלְנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יָדַעְנוּ מַה-הָיָה לָּוּ:	(א) וְאֶל-מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵלַי-יִקְוֶן אֶתְּךָ וְאֹהֶרֶן נָדָב וְאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מִרְחוֹק: (ב) וְנִגְשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל-יִקְוֶן וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ:
(ב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֹהֶרֶן פְּרִקוּ נְזָמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלַי:	(ג) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְיִסְפֹּר לָעָם אֵת כָּל-דְּבָרֵי יִקְוֶן וְאֵת כָּל-הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל-הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-דִּבֶּר יִקְוֶן נַעֲשֶׂה:
(ג) וַיִּתְּפְרְקוּ כָּל-הָעָם אֶת-נְזָמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל-אֹהֶרֶן:	(ד) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל-דְּבָרֵי יִקְוֶן וַיִּשְׁכַּח בְּבִקְרֵי וַיִּבְּרַח מִזִּמְתֵּי תַּחַת הַהָר וְשָׁתִים עֲשָׂרָה מִצְבֵּה לְשָׁגִים עֶשֶׂר שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל:
(ד) וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּצַר אֹתוֹ בְּחָרֹט וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל מִסַּכָּה וַיֹּאמְרוּ אֵלָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלְנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:	(ה) וַיִּשְׁלַח אֶת-נְעָרָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֵלֹת וַיִּזְבְּחוּ זָבָחִים שְׁלָמִים לִיקְוֶן פְּרִים:
(ה) וַיֵּרָא אֹהֶרֶן וַיִּבְּרַח מִזִּמְתֵּי לְפָנָיו וַיִּקְרָא אֹהֶרֶן וַיֹּאמֶר חַג לִיקְוֶן מִחֹר:	(ו) וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֶצִי הַדָּם וַיִּשֶׂם בְּאֵגָנֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל-הַמִּזְבֵּחַ:
(ו) וַיִּשְׁלַח מִמַּחֲרֹת וַיַּעֲלוּ עֵלֹת וַיִּגָּשׁוּ שְׁלָמִים	(ז) וַיִּקַּח סֹפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר-דִּבֶּר יִקְוֶן נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:
וַיֵּשֶׁב הָעָם לֹאכְל וְשָׂתוּ וַיִּקְמוּ לְצַחֵק: פ	(ח) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַדָּם וַיִּזְרַק עַל-הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דָם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יִקְוֶן עִמָּכֶם עַל כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:
	(ט) וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאֹהֶרֶן נָדָב וְאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רַגְלָיו כָּמַעֲשֶׂה לְבִנְתֵי הַסֹּפֵר וַכְּעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר:
	(יא) וְאֶל-אֲצִילֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יְדוֹ וַיִּחַזְּוּ אֶת-הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ: ס

45 כְּהֵנִים מִקְצוֹת הָעָם אֲשֶׁר לֹא-הָיוּ מִבְּנֵי לֵוִי: נַעֲשֵׂה יִרְבְּעָם חַג בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בְּחַמְשָׁה עֶשְׂרִי וְיִסּוּ לְחֹדֶשׁ כְּחָגוֹ אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וַיַּעַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ כֵּן עֲשֵׂה בְּבֵית-אֵל לְזָבַח לְעִגְלֵי אֲשֶׁר-עֲשֵׂה וְהַעֲמִיד בְּבֵית אֵל אֶת-כְּהֵנֵי הַבְּמוֹת אֲשֶׁר עֲשֵׂה: וַיַּעַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר-עֲשֵׂה בְּבֵית-אֵל בְּחַמְשָׁה עֶשֶׂר יוֹם בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בְּחֹדֶשׁ אֲשֶׁר-בָּרָא מִלְּבוֹ וַיַּעַשׂ חַג לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ לְהַקְטִיר: (מַלְכִים א יב, כח-לג)

46 כָּל הַמְזַכֵּה אֶת הַרְבִּים אִין חֲטָא בָּא עַל יְדוֹ וְכָל הַמְחַטֵּיא אֶת הַרְבִּים אִין מְסַפִּיקִין בִּידוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה מִשֶׁה זָכָה וְזִיכָה אֶת הַרְבִּים זְכוֹת הַרְבִּים תְּלִיּוּ בּוֹ שְׁנֵי אֲמָר (דְּבָרִים לג) www.swdaf.com

צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל ירבעם חטא והחטיא את הרבים חטא הרבים תלוי בו שנאמר (מלכים א טו) על חטאות ירבעם (בן נבט) אשר חטא ואשר החטיא את ישראל: (משנה אבות ה, יח)

46 אמר רבי אחא: אף על פי כן מת בנו בצמא, שנאמר: וסביביו נשערה מאד, מלמד, שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו אפילו כחוט השערה. ר' נחוניא אמר, מהכא: קל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו. (בבא קמא נ. ויבמות קכא:) ׀ עם סביביו - צדיקים הדבקים בו. (רש"י בבא קמא נ.)